

TÜRK DÜNYASI ANAYASA YARGISI KONFERANSI

TÜZÜĞÜ

Başlangıç

Türk dünyası anayasa yargısı mercilerinin Başkanları olarak bizler:

27 Nisan 2022 tarihinde kabul edilen “İstanbul Deklarasyonu”nu HATIRLATARAK;

Türk dünyasında demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğünün geliştirilmesi için anayasa yargısı mercileri arasındaki yakın iş birliğinin önemini DİKKATE ALARAK;

Türk dünyası anayasa yargısı mercilerinin geliştirilmesi için tecrübelerin paylaşılması, bilgi alışverişinde bulunulması ve anayasa içtihadı ve uygulamasına ilişkin müşterek ilgi alanlarına giren konuların ihtiyacının FARKINA VARARAK;

Dayanışma ve iş birliği içerisinde hareket etmek ve bilgi birikimi, teamül ve ortak tecrübelerden faydalanmak amacıyla Türk Devletlerinin ortak kültürel ve toplumsal mirasını DİKKATE ALARAK;

Türk dünyasında anayasa yargısı yetkisini kullanan Anayasa ve Yüksek Mahkemeleri/Konseyleri ve Muadili Kurumlardan oluşan daimî bir oluşumun kurulmasının, aralarındaki iş birliğinin yanı sıra tecrübe ve bilgi alışverişini de büyük ölçüde geliştireceğine İNANARAK;

Bu nedenlerle, karşılıklı saygı temelinde ve yargı bağımsızlığı ilkesini göz önünde bulundurarak bir Konferans kurulması hususunda aşağıdaki hükümler üzerinde MUTABIK KALMIŞ BULUNMAKTAYIZ.

BÖLÜM I

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1

Konferansın Adı Ve Sembolleri

1. Konferansın adı, “Türk Dünyası Anayasa Yargısı Konferansı”dır ve kısaltması “TÜRK-AY” şeklindedir (bundan böyle “Konferans” olarak anılacaktır).
2. Konferansın, Üyeler Kurulu tarafından onaylanmış bayrağı ve amblemi bulunmaktadır.

Madde 2

Yasal Statü

Konferans, işbu Tüzük uyarınca özerk, bağımsız ve siyasi olmayan bir oluşum olarak faaliyet gösterecektir. Konferansın, haricen yasal olarak bağlayıcı herhangi bir etkisi olmayacaktır.

Madde 3

Yasal Adres

Konferansın ikamet yeri ve genel merkezi Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi’nde, Ankara, Türkiye’de olacaktır.

Madde 4

Amaçlar

Konferansın amacı aşağıdakileri teşvik etmektir:

- (a) Demokrasinin güvence altına alınması;
- (b) İnsan haklarına saygı gösterilmesi ve bu hakların korunması;
- (c) Hukukun üstünlüğünün sağlanması;
- (d) Anayasa hukuku terminolojisinin standartlaştırılması;
- (e) Anayasa yargısının bağımsızlığının temin edilmesi; ve
- (f) Üyeleri arasında iş birliği ile tecrübe ve bilgi alışverişinin sağlanması.

Madde 5

Görevler

Konferansın görevleri şunlardır:

- (a) Düzenli aralıklarla toplantılar düzenlemek;
- (b) Sempozyum, çalıştay ve seminer gibi faaliyetler düzenlemek;
- (c) Anayasa içtihatları ve karar alma süreci konularında tecrübelerin paylaşılmasına olanak sağlamak;
- (d) Anayasa ve hukuk çalışmaları ve araştırmalarının yanı sıra anayasa yargısı mercileri tarafından yapılan çalışmaları içeren yıllık veya altı aylık dergiler çıkarmak;
- (e) Anayasa yargısı mercileri tarafından verilen kararlar hakkında paylaşımda bulunmak;
- (f) Anayasa yargısı alanında yazı, çeviri ve yayıncılığı teşvik etmek;
- (g) Konferansın amaçlarının güvence altına alınıp yerine getirilmesinde temel bir faktör olarak anayasa mahkemelerinin bağımsızlığının güçlendirilmesi için üyelerin teknik yardım taleplerini karşılamak;
- (h) Üyeler arasında düzenli temasların sürdürülmesine ilişkin çabaları desteklemek; ve
- (i) Anayasal konular hakkında ulusal, bölgesel ve uluslararası kuruluşlarla gerekli görüldüğü takdirde iş birliği yapmak.

Madde 6

Çalışma Dilleri

1. Konferansın resmî çalışma dilleri Türkçe ve İngilizce'dir.
2. Başka bir dile çeviri, masrafları talep eden üye veya üyelere ait olmak üzere Kongre'ye ev sahipliği yapan üye tarafından sağlanır.

BÖLÜM II

ÜYELİK

Madde 7

Üyelik

1. Türk dünyasının bir parçası olarak kabul edilen Türk Devletleri Teşkilatı'na Üye ve Gözlemci Devletlerinden sadece bir kurum Konferansa üye olabilir; ancak, işbu Tüzüğü imzalayan kurucu üyeler kendiliğinden (*ipso facto*) üye olurlar.

2. Konferansa üyelik, Türk Devletleri Teşkilatına Üye ve Gözlemci Devletlerin anayasal yargı yetkisini kullanan Anayasa ve Yüksek Mahkemelerine/Konseylerine ve Muadili Kurumlarına açıktır.

3. Üyeler, Konferansla ilgili tüm hususlarda tam katılım hakkına sahip olacaklardır.

Madde 8

Üyeliğe Kabul Edilme

1. Konferansa üyelik başvurusu yazılı olarak Üyeler Kuruluna hitaben yapılır ve Konferans Başkanına sunulur. Başvuru aşağıda sıralanan belgelerle birlikte sunulur:

(a) Aday Mahkeme/Konsey/Kurumun kuruluşu ve yapısını ile yargıçların atanması ve statüsünü düzenleyen hukuki belgeler;

(b) Yargı yetkisinin niteliğini ve kapsamını belirleyen metinler; ve

(c) Fiilen kullanılan yargı yetkisini gösteren belgeler.

3. Başvuru ve gerekli belgeler sunulduktan sonra, Konferans Başkanı bu belgelerin nüshalarını bütün üyelere iletir.

4. Üyeliğe kabul, Üyeler Kurulu'nun kararıyla gerçekleştirilir.

Madde 9

Üyeliğin Kaybı

1. Her bir üye her zaman, Konferans'tan çekilme niyetini beyan edebilir. Bu beyanın, Konferans Başkanı'na yazılı olarak bildirilmesi gerekir.

2. Konferans ile herhangi bir üye arasında etkili bir iş birliği ilişkisinin sürdürülmesinin artık mümkün olmadığına ilişkin önemli bir gerekçenin mevcut olması halinde, üyelik Üyeler Kurulu tarafından askıya alınabilir ve bu durum Konferans Başkanı tarafından yazılı olarak bildirilir.

BÖLÜM III

GÖZLEMCİLER VE KONUKLAR

Madde 10

Gözlemciler

1. Gözlemci statüsü, uluslararası mahkemelere ve Türk Devletleri Teşkilatı üyesi olmayan devletlerin anayasa yargısı mercilerine ve muadili kurumlarına verilebilir.
2. Konferansın gözlemci statüsü için yazılı bir başvuru, Üyeler Kuruluna hitaben yapılır ve Konferans Başkanına sunulur.
3. Gözlemci statüsü için yapılan başvurunun ibrazından sonra, Konferans Başkanı başvurunun bir kopyasını tüm üyelere iletir.
4. Gözlemcilerin kabulü veya askıya alınması Üyeler Kurulu kararıyla gerçekleştirilir.
5. Gözlemciler teklif sunabilir, Kongre'ye katılabilir ve Kongre programında yer alan belirli konularda sunum yapabilirler. Gözlemcilerin oy kullanma hakkı yoktur.

Madde 11

Konuklar/ “Onur Konukları”

Konferans Başkanı, anayasal kültürünün geliştirilmesine katkıda bulunmuş konukları ve “onur konuklarını” Kongre'ye ve sempozyum, çalıştay ve seminer gibi Konferans faaliyetlerine katılmaya davet edebilir.

BÖLÜM IV

ORGANLAR

Madde 12

Organlar

Konferansın organları Üyeler Kurulu, Kongre ve Daimî Sekreterlik'tir.

KISIM 1

ÜYELER KURULU

Madde 13

Oluşum

Üyeler Kurulu, üye statüsüne sahip olan anayasa yargısı mercilerinin Başkanlarından oluşur. Başkanlara Genel Sekreterleri veya uygun olduğu hallerde kendi mahkemelerinin veya kurumlarının veya sekreteryelerinin bir üyesi eşlik eder.

Madde 14

Yetkiler

Üyeler Kurulu, karar almaya yetkili merci olup aşağıdaki hususlarda yetkilidir:

- (a) Üyelerin ve gözlemcilerin kabulü ve askıya alınması;
- (b) Konukların kabulü;
- (c) Kongre toplantılarının yapılacağı tarih ve yerlerin belirlenmesi ve konularının seçilmesi;
- (d) Kongre'ye sağlanacak mali katkı miktarının belirlenmesi;
- (e) Üçüncü bir taraftan sağlanan mali katkıların onaylanması;
- (f) Kongre'nin nihai deklarasyonunun kabul edilmesi;
- (g) Konferans yönetmeliklerinin düzenlenmesi;
- (h) Tüzükte değişiklik yapılması;
- (i) Konferansın feshedilmesi;
- (j) Kongre'nin tavsiyeleri hakkında karar alınması;
- (k) Gelecek iki (2) yıl boyunca Konferans çalışma programlarının kabul edilmesi;
- (l) Konferans üyeleri ile benzer bölgesel ve uluslararası kuruluşlar arasında uygulanacak iş birliği yöntemlerinin onaylanması ve iyileştirilmesi;
- (m) Amaçları kapsamında Konferansın benzer bölgesel ve uluslararası örgütler ile imzalayacağı anlaşmaların onaylanması; ve
- (n) Konferansla ilgili olup bu Tüzükte yer almayan konularda kararlar alınması.

Madde 15

Başkanlık

1. Konferans Başkanı, mevcut Kongre'ye ev sahipliği yapan üyenin Başkanı'dır.
2. Konferans Başkanı, Üyeler Kurulu ile Kongre'ye başkanlık eder. Gerekli takdirde Başkan, toplantının bazı bölümlerine başkanlık etmek üzere diğer üyelerin Başkanlarını Başkanvekili olarak görevlendirebilir.

Madde 16

Toplantılar

1. Üyeler Kurulu, mümkün olduğu ölçüde, Kongre tarihleri arasında ve prensip olarak, Kongre'nin açılışından bir önceki gün en az bir (1) toplantı yapar.

2. Üyeler Kurulu, prensip olarak, Kongre'nin açılışından bir önceki gün ve Kongre'nin kapanışından önce toplanır.
3. Prensip olarak, Genel Sekreterlerin bir araya gelmesiyle uygun bir zamanda Kongre için Üyeler Kurulu hazırlık toplantısı yapılır.

Madde 17

Gündem

1. Konferans Başkanı, Üyeler Kurulu toplantısından en az üç (3) ay önce, Konferansın tüm üyelerine toplantı için yazılı bir davetiye ile birlikte geçici gündemi gönderir.
2. Geçici gündemde şu hususlar yer alır:
 - (a) Müzakere edilecek münferit konular;
 - (b) Konferansın çalışmalarına ilişkin raporlar;
 - (c) Kongre'den gelen tavsiyeler; ve
 - (d) Konferans Başkanı'nın gerekli gördüğü diğer hususlar.
3. Alınan kararlar, toplantı tutanağına geçirilir. Sekreteryaya, toplantı tutanaklarının hazırlanmasından sorumludur.
4. Toplantı tutanakları üyelere ibraz edilir.

Madde 18

Toplantı Yeri

1. Üyeler Kurulu, prensip olarak, bir sonraki Kongre'yi düzenleyecek olan üyenin bulunduğu yerde toplanır. Üyeler Kurulu, belirli durumlarda, başka bir yerde toplanmaya karar verebilir.
2. Konferans Başkanı'nın önerisi ve Konferans üyelerinin üçte iki (2/3) çoğunluğunun onayı ile Üyeler Kurulu toplantısı bilgi teknolojileri kullanılarak elektronik formatta yapılabilir.

Madde 19

Toplantı Yeter Sayısı ve Oylama

1. Üyeler Kurulu, basit çoğunlukla toplanır.
2. İlgili Mahkeme veya kurumum hâkim veya Üyesi, Genel Sekreteri veya görevlendirilmiş başka bir personeli, toplantılarda kendi Başkanını temsil edebilir ve onun adına oy kullanabilir.
3. Üyeler Kurulu, toplantıda hazır bulunan üyelerin üçte iki (2/3) çoğunluğu ile karar alır. Ancak, Konferansın feshi üyelerin oybirliğiyle alacağı bir karar ile gerçekleşir.

4. Her üyenin bir (1) oy hakkı mevcuttur.

KISIM 2

KONGRE

Madde 20

Oluşum

Kongre'ye katılma hakkına sahip olanlar şu gruplardır: Üyeler, gözlemciler ve konuklar. Ancak, gözlemciler ve konuklar oylama veya karar alma süreçlerine katılamazlar.

Madde 21

Toplantılar

1. Konferans, prensip olarak, iki (2) yılda bir Kongre düzenler.
2. Kongre, bir açılış ve bir kapanış oturumunun yanı sıra müzakerelerden oluşur.
3. Kongre, resmî bir açılış oturumu ile başlar. Özel bir kapanış oturumu ile sona erer.
4. Üyeler Kurulu, Kongre'deki her toplantı için bir başkan belirler.
5. Üyeler Kurulu ve Kongre hazırlık toplantısı için, ev sahibi üye katılımcılara üyelerin, gözlemcilerin ve konukların güncel bir listesini sağlar.
6. Konferans Başkanının, Konferans üyelerinin üçte iki (2/3) çoğunluğu tarafından onaylanan önerisi üzerine, istisnai durumlarda, Kongre özel bir düzende ve bilgi teknolojileri kullanılmak suretiyle elektronik formatta gerçekleştirilebilir. Bu durumda elektronik formattaki Kongre, ev sahibi Sekreterya tarafından organize edilir.

KISIM 3

DAİMÎ SEKRETERLİK

Madde 22

Genel Merkez ve Yetkiler

1. Konferansın Daimî Sekreterliği, Dönem Başkanlığını üstlenen üye ile koordineli olarak 3. maddede atıfta bulunulan Konferans genel merkezinde yer alan mahkeme tarafından yürütülür.
2. Daimî Sekreterliğin yetkileri şunlardır:
 - (a) Merkezi yönetim desteği sağlamak;

- (b) Üyeler arasında uygun iletişimi sağlamak;
- (c) Konferansın interaktif internet sitesini yönetmek (üye mahkemelerin içtihatlarına erişimlerini sağlayacak merkezi bir sistem aracılığıyla kararları, hükümleri ve akademik çalışmaları yayımlamak);
- (d) Türk Devletleri Anayasa Yargısı Dergisi'ni (yıllık veya altı aylık akademik bir dergi) çıkarmak;
- (e) Olağan toplantıların (Üyeler Kurulu ve Genel Sekreterler Toplantıları, Kongre) düzenlenmesinde Dönem Başkanlığını yürüten mahkemeye yardımcı olmak;
- (f) Kongre'ye çalışmalarında ve işlemlerinde yardımcı olmak;
- (g) Sempozyum, çalıştay ve seminerler düzenlemek;
- (h) Düzenlenen faaliyetlerin kaydını tutmak ve bir arşiv oluşturmak;
- (i) Tecrübe paylaşımını ve teknik yardım taleplerini koordine etmek;
- (j) İlgili mahkemelerin talebi üzerine üye mahkemeler arasında çalışma ziyaretlerini koordine etmek;
- (k) Bu tür ziyaretleri daha etkin hale getirmek için verilerin kaydını tutmak ve bu hususlarda danışmanlık sağlamak; ve
- (l) İlgili tarafın talebi üzerine üye mahkemelerin bulundukları ülkelerde eğitim, staj vb. programlarını koordine etmek.

BÖLÜM V

GİDERLER

Madde 23

Finansman

1. Üyeler Kurulu ve Kongre toplantıları ile sempozyum, çalıştay ve seminerler de dahil olmak üzere diğer faaliyetlerin düzenlenmesi kapsamındaki genel masraflar öncelikle Dönem Başkanlığını yürüten üye tarafından finanse edilir.

2. Kural olarak, her üye (gözlemciler ve konuklar dahil) Konferans faaliyetleri ile bağlantılı olarak ortaya çıkan ulaşım ve konaklama masraflarını kendisi karşılar. Dönem Başkanı, konaklama masraflarını kendi takdirine göre ve imkanlar dahilinde karşılamakta serbesttir.

BÖLÜM VI

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 24

İrtibat Görevlisi

1. Her üye bir İrtibat Görevlisi tayin eder.
2. İrtibat Görevlisi, üyeler arasında merkezi irtibat kişisi/noktası olarak hareket eder.

Madde 25

Medya ve Şeffaflık

Medya (basın, radyo, televizyon) Kongre'nin açılışına davet edilebilir. Kapanış oturumundan sonra, Konferans Başkanı tarafından, uygun görüldüğü takdirde, Kongre'nin diğer katılımcılarının da eşlik edebileceği bir basın toplantısı düzenlenebilir.

BÖLÜM VII

SON HÜKÜMLER

Madde 26

Değişiklikler

1. Her bir üye kurum işbu Tüzüğe ilişkin değişiklik önerilerini yazılı olarak sunabilir.
2. Bu değişiklik önerileri Üyeler Kurulu'na iletilir ve Kurul önerileri değerlendirdikten sonra bir rapor hazırlayarak Kongre'ye sunar; değişikliklerin kabulü için üyelerin üçte iki (2/3) oy çokluğu şartı aranır.

Madde 27

Sona Erme

Konferans, Üyeler Kurulu tarafından oybirliğiyle alınacak bir karar ile feshedilebilir.

Madde 28

Asıl Nüsha

Bu Tüzük, İngilizce dilinde tek bir asıl nüsha olarak düzenlenmiştir.

Madde 29

Yürürlük

Bu Tüzük, Türk dünyası anayasa yargısı mercilerinin Başkanları veya görevlendirdikleri temsilcilerinin yaptığı bir toplantıda kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer. İşbu Tüzüğü kabul eden üyeler Konferansın kurucu üyeleridir.

Geçici Madde: Konferansın Birinci Dönem Başkanı Türkiye Anayasa Mahkemesi'dir. Konferansın Birinci Kongresi, işbu Tüzüğün yürürlük tarihinden itibaren iki (2) yıl içerisinde Üyeler Kurulu tarafından kararlaştırılacak bir yerde gerçekleştirilecektir.

YUKARIDAKİ HUSUSLAR MUVACEHESİNDE, Türk dünyası anayasa yargısı mercilerinin Başkanları veya görevlendirdikleri temsilcileri işbu Tüzüğü kabul etmişlerdir.

24 Aralık 2022 tarihinde İstanbul'da düzenlenmiştir.